

سواحل مکران؛ پیشانی توسعه، پایگاه تمدنی

قدیمی‌ترین راه و کسانی که ۴۰ سال قبل سواحل مکران را به یاد دارند، می‌گویند این جا تقریباً هیچ چیزی که نامش را امکانات بگذارد، نبود. این که می‌گویند هیچ نبود، بدین معناست که از آب آشامیدنی گرفته تا جاده، برق، معلم، دکتر و بیمارستان تا هر آنچه امروز نامش را راه می‌گذاریم، نبود. این وضعیت کم و بیش تا همین یک دهه قبل هم ادامه داشت و متأسفانه آنچنان که در کلام مقام معظم رهبری هم دیده می‌شود ما از این گنج پنهان که آرزوی بسیاری از کشورهاست، غفلت بزرگی کردیم. این وضعیت ادامه داشت تا در سال ۱۳۸۷، با توجه و عنایت ویژه رهبر معظم انقلاب به این سواحل، فصل جدیدی از توسعه در این منطقه آغاز شد. اما سواحل مکران کجاست؟ مکران، مکران یا مکوران، از نظر تاریخی، سرزمینی ساحلی در جنوب شرقی ایران و جنوب غربی پاکستان است که در طول خلیج عمان از راس الکوه در غرب جاسک تا لاس بلادر در جنوب غربی ایالت بلوچستان پاکستان گسترده شده و قسمت ایرانیش حدود ۷۰۰ کیلومتر نوار ساحلی را شامل می‌شود.

یکی از مهمترین قابلیت‌های این منطقه، مجاورت آن با آب‌های آزاد بین‌المللی در سرتاسر مرز جنوبی، همسایگی مستقیم با کشورهای پاکستان و افغانستان، و به طور غیرمستقیم با کشورهای آسیای مرکزی است که یک راه غیرقابل چشم‌پوشی برای این کشورهای محصور در خشکی به دریاهای آزاد محسوب می‌شود. یک راه راهبردی که متأسفانه، زیرساخت‌های توسعه و بسترهای ترانزیتی آن با سطح استاندارد جهانی، فاصله‌ای چشمگیر دارد.

مکران، میزبان تمدن دریایی ایران زمین

سواحل جنوب شرقی ایران به لحاظ جایگاه نظامی می‌تواند در اتخاذ استراتژی‌های فرا-منطقه‌ای برای ایران تعیین کننده باشد و توان تحرک میان آب‌های اقیانوسی را به نیروی دریایی ایران ببخشد. این مرز دریایی در سواحل مکران با قدرت دریایی ایران ارتباط پیدا می‌کند. با این توضیحات می‌توان گفت کشوری مثل جمهوری اسلامی ایران به خاطر مسائلی همچون موقعیت گذرگاهی، وزن ژئوپلیتیکی، مرکز مرکز بودن، منابع انرژی، ظرفیت هاب منطقه‌ای شدن و دریاهای معنادار و تنگه‌های راهبردی و خطوط مواصلاتی اطرافش، یک کشور دریایی است و اگر کشور دریایی هستیم، باید تمدن دریایی نیز باشیم. اما این تمدن دریایی در کجا باید مستقر شود؟ بهترین

منطقه دوم ولایت (جاسک)

«این ساحل عظیم و طولانی بسیار حساسی که مادر دریای عمان داریم، درواقع یک گنج است و باید این اعتراف را کنیم که این را کشف نکرده بودیم. دریای عمان، ساحل دریای عمان و حضور در دریای عمان یک گنج و یک ذخیره است که به این ثروت عظیمی که مادر دریای عمان داریم، توجه نکردیم. دریای عمان عقبه اساسی و تعیین کننده سرنوشت خلیج فارس است» این بخش از سخنان فرماندهی معظم کل قوا در جمع فرماندهان ارتش در آذر ماه ۱۳۸۷ جان مایه و موتور محرکی شد، برای یک تحول انقلاب گونه در سواحل مکران.

در ادامه سفرمان به مناطق دریایی نیروی دریایی ارتش، بازدید نیز از سواحل دریای عمان یا همان سواحل مکران حد فاصل ۳۵۰ کیلومتری میان بندرعباس تا بندر جاسک داشتیم. ممکن است دید بسیاری از مردم ما از سواحل دریا، دریای خزر باشد اما در ساحل دریای عمان اصلاً خبری از آن پیش زمینه فکری نیست و برخلاف ساحل خزر که کمتر قسمت خلوت یا به دور از خانه و انسان دیده می‌شود، در این دریا کیلومترها ساحل بکر و دست نخورده باقی مانده و تنها حسرت به جا گذاشته که چگونه این دریا و ساحل به واقع زیبا و اقیانوسی، بی‌استفاده و بی‌توجه رها شده است.

یکی از نشانه‌های بهبود وضعیت منطقه پس از حضور نیروی دریایی، همین جاده میانبر به جاسک است که به برکت این حضور تعریف شده و جاده‌ای که روزگاری به زحمت قابل تردد برای ۲ ماشین به طور همزمان بود و این موضوع تصادفات زیادی دربرداشت، امروز با روکشی مناسب می‌تواند تا حد زیادی موجب تردد ایمن ساکنان منطقه و خودروهای عبوری شود.

پس از میناب، مهمترین شهری که در این جاده واقع شده، بندر سیریک است که نیروی دریایی قصد دارد پایگاهی را در این بندر ایجاد کند. یکی از اهالی سیریک که مغازه‌ای در بازار داشت، حضور نیروی دریایی در کل منطقه را مثبت می‌داند و می‌گوید: «خیلی خوب خواهد شد اگر نیروی دریایی در سیریک هم پایگاه بزرگ تری بسازد، زیرا حضور این نیروها در شهر رونق اقتصادی به همراه می‌آورد. همان گونه که در جاسک این طور بوده است.»

در حال نزدیک شدن به بندر جاسک بودیم که زمینی بزرگ که از یک طرف جاده و از طرفی تپه‌های رسوبی و از سمتی دریا آن را احاطه می‌کرد، نظرم را جلب کرد. کمی جلوتر روی تالوپی زردرنگ و نسبتاً تازه، این زمین را محل برپایی پایانه نفت و گاز بندر جاسک معرفی کرده بودند که نشان می‌داد این همان طرح بزرگی است که دکتر روحانی رئیس‌جمهور کشورمان در سفر خود به هرمزگان از آن سخن گفته و در کنار تبدیل جاسک به منطقه آزاد می‌تواند تحول شگرفی در اقتصاد سواحل مکران پدید آورد. البته از آن سفر حدود ۵ سال گذشته و در ظاهر به نظر می‌رسد که اقدامی صورت نگرفته است.

عجیب نبود اگر برای اولین مکان بازدید، فرودگاه نوساز شهدای هفتم آذر نیروی دریایی ارتش در جاسک را انتخاب کنیم. فرودگاهی که بوی تازگی از همه جای آن به ویژه گیت‌های ورود و خروج و دستگاه‌های مختلفش به مشام می‌رسید. این فرودگاه که در گذشته تنها برای امور نظامی استفاده می‌شده، با حضور نیروی دریایی و با تاکید مستقیم رهبر معظم انقلاب گسترش یافت و امروز می‌تواند در میان فرودگاه چابهار و بندرعباس که هر کدام ۳۰۰ کیلومتر با جاسک فاصله دارند، ابزار مناسبی برای رفت و آمد دانشگاهیان، پزشکان، سرمایه‌گذاران، گردشگران و سایر اقشار از خود مردم منطقه باشد که

نقطه سواحل مکران است، چون مهمترین ساحل ما که ارتباط بلاواسطه با دریاهای آزاد برقرار می‌کند، سواحل مکران است. خلیج فارس از لحاظ ژئوپلیتیکی اهمیت خود را دارد اما برای قدرت دریایی شدن کشور ما، مکران دروازه طلایی جمهوری اسلامی ایران برای حرکت به سمت دریا و قدرت دریایی شدن و تمدن دریایی است. با نگاه نظامی نیز همان طور که مقام معظم رهبری می‌فرمایند امروز دشمن ما در اقیانوس‌ها گسترش پیدا کرده و در سواحل مکران در کنار مرزهای ما قرار می‌گیرد. اگر می‌خواهیم اقتصاد اقیانوسی که امروز در دنیا بسیار مطرح شده و به اقتصاد آبی نیز معروف است، را داشته باشیم نیاز به سواحل اقیانوسی داریم. نیاز داریم که از ساحل به دریا برویم و از جایی که محدودیت عمق و گذرگاه و کانال نداشته باشد، استفاده کنیم. بنادر اقیانوسی ما هیچ محدودیتی ندارند، بندر جاسک می‌تواند یکی از بنادر اقیانوسی ما باشد، بندر چابهار به همین شکل و در همین فضا به خاطر پس کرانه بسیار خوبی که داریم، می‌توانیم بنادر اقیانوسی خوبی بسازیم. نقطه‌ای که ظرفیت گذرگاهی ما را به اقیانوس وصل می‌کند، این جاست. یعنی اگر به دنبال کریدور شمال و جنوب هستیم و می‌خواهیم از این ظرفیت برای افزایش مرز امکان تولید ملی و رفاه و تامین منافع ملی خود استفاده کنیم، از طریق سواحل مکران امکانپذیر خواهد بود.

با تدبیر مقام معظم رهبری مصوبه‌ای در شورای عالی امنیت ملی شکل گرفت که طبق آن یک کار گروهی باید به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور تشکیل شود تا وضعیت پیشرفت و توسعه سواحل مکران را به صورت مرتب رصد نماید. این کار گروه شکل گرفته و جلسات و مصوباتی داشته، اما هنوز عقب هستیم و وظیفه نیروی دریایی جبران عقب‌ماندگی‌های گذشته است. نیروی دریایی به عنوان پرچمدار توسعه سواحل مکران، مناطق و پایگاه‌های خود را در این سواحل شکل داده و در ادامه نیز نیروی دریایی یک برنامه ۲۰ ساله توسعه در این مناطق در نظر گرفته است. در این بخش از ویژه‌نامه «اقتدار ۴۰ ساله» به یکی دیگر از دستاوردهای نیروی دریایی ارتش در ۴۰ سالگی انقلاب اسلامی پرداختیم. این دستاورد مبارک که در کنار وظیفه رزمی و عملیاتی نداجا تعریف شده، حضور در سواحل مکران و کمک به توسعه آن است و می‌خواهیم این موضوع را بررسی کنیم که در یک دهه گذشته چه تحولاتی در این زمینه صورت گرفته است.